

## TƯ TƯỞNG HỒ CHÍ MINH VỀ XÂY DỰNG ĐỜI SỐNG MỚI VÀ SỰ VẬN DỤNG CỦA ĐẢNG TA

Lương Thị Hoài Thanh \*

### TÓM TẮT

*Xây dựng đời sống mới là một nội dung khá sâu sắc trong kho tàng tư tưởng Hồ Chí Minh. Bài viết sử dụng phương pháp phân tích, tổng hợp, logic và lịch sử để làm rõ tư tưởng này của Người, đồng thời cho thấy sự vận dụng của Đảng ta trong quá trình đổi mới. Điều này càng có ý nghĩa trong giai đoạn hiện nay, khi chúng ta đang xây dựng nền kinh tế thị trường định hướng xã hội chủ nghĩa, cùng với sự phát triển của công nghệ thông tin và hội nhập kinh tế quốc tế thì vấn đề xây dựng đạo đức mới, lối sống mới và nếp sống mới càng trở nên cấp thiết.*

### ABSTRACT

*Developing a new life is a fairly deep content in Ho Chi Minh's thoughts. This article uses methods of analysis, synthesis, logic and history in order to clarify his ideas, and that the use of our Party in the innovation process. This is especially significant in the current period, when we are building the economy the socialist-oriented market, along with the development of information technology and international economic integration, the problem build new morality, a new lifestyle and a new lifestyle becomes more urgent.*

### 1. ĐẶT VẤN ĐỀ

Sinh thời, Chủ tịch Hồ Chí Minh luôn chăm lo cho đời sống nhân dân, Người dành rất nhiều thời gian và tâm huyết, Người đã viết nhiều bài báo, nhiều tác phẩm, Người đã phát động nhiều phong trào để làm cho đời sống vật chất của người dân ngày một đầy đủ hơn, đời sống tinh thần của người dân ngày một phong phú hơn, làm cho đất nước ngày một tiến bộ hơn.

Khi nước nhà mới thoát khỏi ách đô hộ của Pháp và chế độ phong kiến, Chủ tịch Hồ Chí Minh đã đề ra phong trào xây dựng Đời sống mới để phù hợp với nước Việt Nam độc lập, đồng thời nâng cao đời sống vật chất và tinh thần cho nhân dân. Người đã viết tác phẩm Đời sống mới dưới dạng hỏi đáp năm 1947, với bút danh là Tân Sinh, để diễn tả cụ thể những việc cần làm đối với mỗi người, mỗi gia đình, mỗi cơ quan, tổ chức để làm cho mỗi con người ngày càng tiến bộ, mỗi gia đình ngày càng đầm ấm, hạnh phúc, mỗi cơ quan tổ chức ngày một văn minh, làm cho đất nước ta ngày càng vững mạnh. Người nói “Làm thế nào cho đời sống của dân ta, vật chất được đầy đủ hơn, tinh thần được vui mạnh hơn, đó là mục đích của đời sống mới”. [7, tr.392]

Cuộc vận động xây dựng đời sống mới của Hồ Chí Minh đã trở thành một phong trào quần chúng sôi nổi, rộng khắp ngay cả lúc cách mạng mới thành công và nhân dân ta phải đi ngay vào cuộc kháng chiến chống ngoại xâm hết sức khốc liệt, cuộc sống còn trăm bề thiếu thốn, tuy hoàn cảnh khó khăn nhưng cuộc vận động đã đạt được những thành tựu to lớn, nhân dân ta từng bước thoát khỏi ảnh hưởng của hệ tư tưởng phong kiến đã tồn tại hàng ngàn năm và sự manh nha du nhập của hệ tư tưởng tư sản.

Đảng Cộng sản Việt Nam với tư cách là người lãnh đạo cách mạng, đã vận dụng và phát triển sáng tạo quan điểm của Chủ tịch Hồ Chí Minh về xây dựng đời sống mới vào thực tiễn cách mạng nước ta. Ngay từ Đại hội đại biểu toàn quốc lần thứ IV, Đảng ta đã xác định: “Vận động một cách kiên trì và sâu rộng để tạo ra nếp sống mới có văn hóa trong xã hội; đưa cái đẹp vào đời sống hàng ngày, vào lao động sản xuất”. [5, tr.110-111]

Tới Đại hội lần thứ VII, Đảng ta đã khẳng định “Tiến hành cách mạng xã hội chủ nghĩa trên lĩnh vực tư tưởng và văn hóa làm cho thế giới quan Mác-Lênin, đạo đức Hồ Chí Minh giữ vị trí chủ đạo trong đời sống tinh thần xã hội” [4, tr.10]. Trong đó, đã quán triệt sâu sắc quan điểm của Chủ tịch Hồ Chí Minh về xây dựng đời sống mới vào quá trình đổi mới và phát triển đất nước.

Ngày nay trong bối cảnh mới của cách mạng Việt Nam, Đảng ta chủ trương đẩy mạnh công nghiệp hóa, hiện đại hóa, xây dựng nền kinh tế thị trường định hướng xã hội chủ nghĩa, xây dựng Nhà nước pháp quyền xã hội chủ nghĩa, chủ động hội nhập kinh tế thế giới, công cuộc xây dựng đất nước hàng ngày hàng giờ còn phải chịu những tác động bởi những quan điểm, từ

những thông tin nhiều chiều, đời sống văn hóa đa dạng, nhiều cơ hội và thuận lợi đang mở ra, song trước mắt sẽ phải vượt qua không ít khó khăn thử thách. Để xây dựng đất nước văn minh, tiến bộ, giàu mạnh, để sánh vai với các cường quốc năm châu không phải chỉ là nhiệm vụ của Đảng, của Nhà nước mà đó còn là trách nhiệm của tất cả mọi người dân Việt Nam. Hội nghị Trung ương lần thứ mười khóa IX đã xác định nhiệm vụ hàng đầu là “xây dựng tư tưởng, đạo đức, lối sống và đời sống văn hóa lành mạnh trong xã hội và đây là nhiệm vụ thường xuyên, vừa cấp bách, vừa cơ bản, vừa lâu dài... Cần gắn chặt nhiệm vụ xây dựng văn hóa với nhiệm vụ xây dựng chính đốn Đảng thông qua cuộc vận động lớn về xây dựng đạo đức, lối sống theo tư tưởng Hồ Chí Minh”[2, tr.243].

## **2. Nội dung**

### **2.1. Tư tưởng Hồ Chí Minh về đời sống mới**

Theo Hồ Chí Minh, đời sống mới không phải cao xa gì, cũng không phải khó khăn gì. Nó không bảo ai phải hy sinh chút gì, nó chỉ sửa đổi những việc rất cần thiết, rất phổ thông, trong đời sống của mọi người, tức là sửa đổi cách ăn, cách mặc, cách ở, cách đi lại, cách làm việc.

Đời sống mới theo Chủ tịch Hồ Chí Minh có thể chia làm hai thứ. “Một là đời sống mới riêng, từng người. Hai là đời sống mới chung, từng nhóm người, như các bộ đội, các nhà máy, các trường học, các công sở, v.v..” [7, tr.334]. Mỗi người, mỗi đoàn thể lại phải theo công việc, nghề nghiệp của mình, mà làm đời sống mới cho hợp với hoàn cảnh. Nhưng bất kỳ người nào, đoàn thể nào, cũng không ngoài năm việc là: ăn, mặc, ở, đi, làm.

Có thể nói, quan niệm đời sống mới được Chủ tịch Hồ Chí Minh nêu ra bao gồm cả “đạo đức mới, lối sống mới và nếp sống mới”. Ba nội dung ấy, có quan hệ mật thiết với nhau, trong đó đạo đức đóng vai trò chủ yếu bởi vì theo Người đạo đức là gốc của người cách mạng, đạo đức gắn liền với lối sống và nếp sống. Chính vì vậy, việc xây dựng đạo đức mới phải được tiến hành đồng thời với việc xây dựng lối sống mới và nếp sống mới. Có dựa trên cái nền đạo đức mới thì mới xây dựng được lối sống mới, nếp sống mới lành mạnh, vui tươi, hướng con người tới tầm cao của văn hóa, của một đất nước độc lập và xã hội chủ nghĩa. Ba nội dung đó được Chủ tịch Hồ Chí Minh nêu rõ sau:

Muốn xây dựng đời sống mới trước hết là phải xây dựng được đạo đức mới, Người đã chỉ ra rằng thực hiện đời sống mới là Cần, Kiệm, Liêm, Chính. Người phân tích:

Cần là lao động cần cù, siêng năng, lao động có kế hoạch, sáng tạo năng suất cao; lao động với tinh thần tự lực cánh sinh, không lười biếng, không ỷ lại, không dựa dẫm.

Kiệm là tiết kiệm sức lao động, tiết kiệm thì giờ, tiết kiệm tiền của của nhân dân, của đất nước, của bản thân mình. Tiết kiệm từ cái nhỏ đến cái to; “Không xa xỉ, không hoang phí, không bừa bãi” [8, tr.636], nhưng không phải là bủn xỉn. Kiệm trong tư tưởng của Người còn đồng nghĩa với năng suất lao động cao.

Liêm là “luôn luôn tôn trọng giữ gìn của công và của dân; không xâm phạm một đồng xu, hạt thóc của nhà nước, của nhân dân”. Phải trong sạch, không tham lam địa vị, tiền của, danh tiếng, sung sướng.

Không tâng bốc mình. Chỉ có một thứ ham là ham học, ham làm, ham tiến bộ. Hành vi trái với chữ liêm là: cậy quyền thế mà đục khoét, ăn của dân, hoặc trộm của công làm của riêng. Dìm người giỏi, để giữ địa vị và danh tiếng của mình là trộm vị. Gặp việc phải, mà sợ khó nhọc nguy hiểm, không dám làm là tham ụy lạo. Cụ Khổng nói: người mà không liêm, không bằng súc vật. Cụ Mạnh nói: ai cũng tham lợi thì nước sẽ nguy.

Chính là không tà, thẳng thắn, đứng đắn đối với mình, với người, với việc. thể hiện trong ba mối quan hệ: Đối với mình, không tự cao, tự đại, luôn chịu khó học tập cầu tiến bộ, luôn kiểm điểm mình để phát huy điều hay, sửa đổi điều dở; đối với người, không nịnh hót người trên, xem khinh người dưới; luôn giữ thái độ chân thành, khiêm tốn, đoàn kết, không đối trá, lừa lọc; đối với việc, để việc công lên trên việc tư, làm việc gì cho đến nơi, đến chốn, không ngại khó, nguy hiểm, cố gắng làm việc tốt cho dân cho nước.

Theo Chủ tịch Hồ Chí Minh, cần, kiệm, liêm, chính là “tứ đức” không thể thiếu được của con người. Người viết:

*Trời có bốn mùa: Xuân, Hạ, Thu, Đông  
Đất có bốn phương: Đông, Tây, Nam, Bắc  
Người có bốn đức: cần, kiệm, liêm, chính  
Thiếu một mùa thì không thành trời  
Thiếu một phương thì không thành đất  
Thiếu một đức thì không thành người.*

Chủ tịch Hồ Chí Minh cũng nhấn mạnh: Cần, kiệm, liêm, chính càng cần thiết đối với người cán bộ, đảng viên. Nếu đảng viên mắc sai lầm thì sẽ ảnh hưởng đến uy tín của Đảng, nhiệm vụ của cách mạng. Cần, kiệm, liêm, chính còn là thước đo sự giàu có về vật chất, vững mạnh về tinh thần, sự văn minh của dân tộc, là cái cần thiết để “làm việc, làm người, làm cán bộ, để phụng sự đoàn thể, phụng sự giai cấp và nhân dân, phụng sự Tổ quốc và nhân loại”. Nếu không giữ được cần, kiệm, liêm, chính dễ trở nên hủ bại, biến thành sâu mọt của dân còn “nêu cao và thực hành Cần, Kiệm, Liêm, Chính tức là nhen lửa cho đời sống mới” [7,tr.347].

Phải xây dựng lối sống mới là lối sống có lý tưởng có đạo đức, văn minh, tiên tiến, kết hợp hài hoà truyền thống tốt đẹp của dân tộc và tinh hoa văn hoá của nhân loại. Cùng với việc bồi dưỡng, nâng cao đạo đức, việc xây dựng đời sống mới đòi hỏi phải “sửa đổi những việc rất cần thiết, rất phổ thông, trong đời sống của mọi người, tức là sửa đổi cách ăn, cách mặc, cách ở, cách đi lại, cách làm việc” [7,tr.332]. Theo Chủ tịch Hồ Chí Minh, đó là năm cách phải sửa đổi đối với mỗi người cũng như đối với một tập thể, một cộng đồng. Cách ăn, mặc, ở không phụ thuộc vào những thứ dùng để ăn, mặc, ở nhiều hay ít, sang trọng hay đơn giản, mà lại phụ thuộc vào lối sống có hay không có văn hóa của mỗi con người. Xây dựng lối sống mới thể hiện ở phong cách sống và phong cách làm việc. Phong cách sống (cách ăn, cách mặc, cách ở, cách đi lại) phải khiêm tốn, giản dị, chừng mực, ngăn nắp, vệ sinh, yêu lao động, quý trọng thời gian, ít lòng ham muốn về vật chất, chức quyền, danh lợi; Trong quan hệ với nhân dân, bạn bè, đồng chí, anh em thì chân tình, ân cần, giàu lòng yêu thương quý mến con người, trân trọng con người; đối với mình thì chặt chẽ, nghiêm khắc, đối với người khác thì khoan dung, độ lượng. Người cho rằng: “Cách ăn mặc phải sạch sẽ, giản đơn, chất phác, chớ lượt thướt, xa xỉ, lòe loẹt”. Phong cách làm việc là phải sửa sao cho có tác phong quân chúng, tác phong tập thể - dân chủ, tác phong khoa học. Không phải Người phủ nhận nhu cầu chính đáng của mỗi người trong việc cải thiện và nâng cao điều kiện sinh hoạt của mình ngày càng tốt hơn, ai mà chẳng muốn ăn ngon mặc đẹp, nhưng muốn phải đúng thời, đúng hoàn cảnh. Trong lúc nhân dân ta còn thiếu thốn mà một người nào đó muốn riêng hưởng ăn ngon mặc đẹp, như vậy không có đạo đức.

Xây dựng nếp sống mới, theo Người, quá trình xây dựng lối sống mới cũng là quá trình làm cho lối sống mới dần dần trở thành thói quen ở mỗi người, thành phong tục tập quán của cả một cộng đồng, trong phạm vi một địa phương hay mở rộng ra cả nước và gọi là nếp sống mới hay nếp sống văn minh. Nếp sống mới mà chúng ta xây dựng phải kế thừa những truyền thống tinh thần tốt đẹp, những thuần phong mỹ tục lâu đời của dân tộc ta.

Thực hành đời sống mới là công việc của mọi người dân, bắt đầu từ cội nguồn là mỗi người, gia đình, làng xã, mỗi trường học, trong bộ đội, mỗi cơ quan. Người viết: “Do nhiều người nhóm lại mà thành làng, do nhiều làng nhóm lại mà thành nước. Nếu người này cũng xấu, người kia cũng xấu, thì thành làng xấu, nước hèn; nếu mỗi người cá nhân tốt, thì làng tốt, nước mạnh. Người là gốc của làng, nước, nếu mỗi người cố gắng làm đúng đời sống mới thì dân tộc nhất định phú cường” [7,tr.335-336].

Đối với mỗi người, Người yêu cầu phải sốt sắng yêu Tổ Quốc, “Việc gì có lợi cho Nước phải ra sức làm, việc gì hại cho Nước phải hết sức tránh”; bất cứ việc to, việc nhỏ, có ích chung thì phải hăng hái làm. Đặc biệt Người nhấn mạnh:

*“Mình hơn người thì chớ kiêu căng.  
Người hơn mình, thì chớ nịnh hót.  
Thấy của người thì chớ tham lam.  
Đối với của mình thì chớ bủn xỉn” [7,tr.336]*

Người cũng đưa ra vấn đề về cách ăn mặc, cách làm việc, cách cư xử đối với mỗi người và yêu cầu mọi người phải biết ham học bởi vì người có học mới tiến bộ được.

Đối với mỗi gia đình, thì phải trên thuận dưới hòa, không thiên tư thiên ái, có kế hoạch, có ngăn nắp, cưới hỏi, giỗ, Tết phải giản đơn và tiết kiệm, “Đối với xóm giềng, phải thân mật và sẵn lòng giúp đỡ. Đối với việc làng việc nước, phải hăng hái làm gương” [7,tr.337]. Cha mẹ phải quan tâm tới con cái, đến việc tu dưỡng học hành, kỷ cương nề nếp; giải phóng phụ nữ và thực hiện nam nữ bình đẳng.

Đối với làng xã, việc thực hiện đời sống mới, theo Người, cần phải tìm cách giúp đỡ lẫn nhau. Về văn hóa phải làm cho cả làng điều biết chữ, biết đạo đức và trách nhiệm của công dân. Về phong tục, phải cấm hẳn say sưa cờ bạc, hút sách, trộm cắp. Tìm cách làm cho không đánh chửi nhau, kiện cáo nhau, làm cho làng mình trở thành một làng “thuần phong mỹ tục”.

Trong một trường học, các thầy nên thi nhau tìm cách dạy sao cho dễ hiểu, dễ nhớ, nhanh chóng và thiết thực; các trò nên đua nhau học. Đồng thời, biết tiết kiệm giấy bút, biết giữ kỷ luật. Phải dạy học trò biết yêu nước, thương nòi, dạy cho họ ý chí tự lập, tự cường, quyết không thua kém ai, quyết không chịu làm nô lệ, phải dùng lời lẽ giản đơn và thí dụ thiết thực mà giải thích; học đi đôi với hành, phải phát động phong trào thi đua trong giáo dục.

Người còn đề cập đến xây dựng đời sống mới trong các đơn vị bộ đội, trong công sở, xưởng máy với những nội dung chi tiết như phải thường xuyên rèn luyện đạo đức, phải vì lợi ích nhân dân, phục vụ nhân dân, phải cần, kiệm, liêm, chính, phải gan dạ, dũng cảm, phải tiến hành sản xuất, phải nghiêm kỷ luật, phải thường xuyên học hỏi nâng cao tay nghề của mình.

Đời sống mới nói dễ thì rất dễ nhưng nói khó thì rất khó. Bởi vì ai cũng muốn đời sống vật chất dồi dào, đời sống tinh thần phong phú và việc thực hành đời sống mới chỉ có lợi chứ không có hại, nếu mọi người đều quyết tâm sẽ làm được. Nhưng thực hiện đời sống mới lại rất khó bởi vì chúng ta đổi mới một quan điểm, thay đổi một suy nghĩ, một thói quen đã tồn tại từ lâu thì quả là rất khó. Và khi chúng ta xây dựng những quan điểm mới, thực hành đời sống mới không phải cái gì cũ cũng phủ định hết mà phải biết kế thừa. Người nói: “Cái gì cũ mà xấu thì bỏ. Cái gì cũ mà không xấu, nhưng phiền phức thì phải sửa đổi lại cho hợp lý. Cái gì cũ mà tốt thì phải phát triển thêm. Cái gì mới mà hay thì phải làm” [7,tr.347].

Chủ tịch Hồ Chí Minh cũng đưa ra phương pháp xây dựng đời sống mới là phải tuyên truyền, giải thích và nêu gương: “Phải chịu khó nói rõ cho mọi người hiểu đời sống mới có ích thế nào, cách thi hành đời sống mới thế nào. Nói một lần họ chưa hiểu thì nói nhiều lần. Nói đi, nói lại, bao giờ người ta hiểu, người ta làm mới thôi. Nói thì phải nói một cách đơn giản, thiết thực với hoàn cảnh mỗi người; nói sao cho người ta nghe rồi làm được ngay. Việc dễ, việc nhỏ làm được rồi, sẽ nói đến việc to, việc khó...Tốt nhất là miệng nói, tay làm, làm gương cho người khác bắt chước”. Bởi vì “Nếu miệng thì tuyên truyền bảo người ta siêng làm, mà tự mình thì ăn trưa, ngủ trễ; bảo người ta tiết kiệm, mà tự mình thì xa xỉ, lung tung, thì tuyên truyền một trăm năm cũng vô ích” [7, tr.345].

Như vậy, Chủ tịch Hồ Chí Minh đã đưa ra quan điểm toàn diện và sâu sắc về vấn đề xây dựng đời sống mới. Trong đó, Người đã chỉ rõ muốn xây dựng được đời sống mới là nhiệm vụ của tất cả mọi người, mọi gia đình, cơ quan, tổ chức, đời sống mới đơn giản từ những việc làm cụ thể hàng ngày của con người.

## **2.2. Sự vận dụng tư tưởng Hồ Chí Minh về đời sống mới của Đảng Cộng sản Việt Nam**

Vấn đề thực hiện đời sống mới đã đem lại nhiều kết quả to lớn trong thời kỳ xây dựng chính quyền nhân dân và trong cuộc kháng chiến trường kỳ tiếp tục chống thực dân Pháp xâm lược của dân tộc ta. Trong công cuộc kháng chiến chống Mỹ, nước ta phải đồng thời thực hiện hai nhiệm vụ chiến lược là xây dựng chủ nghĩa xã hội ở miền Bắc và đấu tranh giải phóng miền Nam và cả trong công cuộc xây dựng và phát triển đất nước thì vấn đề xây dựng đời sống mới luôn được Đảng ta thực hiện thường xuyên và rộng rãi. Bởi thực hiện đời sống mới cũng chính là thực hiện đổi mới liên tục trên tất cả các lĩnh vực chính trị, kinh tế, văn hóa, xã hội, để toàn xã hội nhằm hướng tới mục tiêu dân giàu nước mạnh, dân chủ, công bằng, văn minh, đó cũng là mục tiêu của độc lập dân tộc và chủ nghĩa xã hội.

Ngay từ Đại hội đại biểu toàn quốc lần thứ IV, Đảng ta đã xác định: “Xây dựng nền văn hóa mới là quá trình xây dựng, vun đắp những tư tưởng đúng, những tình cảm lành mạnh, những phong tục, tập quán tốt đẹp; đồng thời là quá trình đấu tranh không khoan nhượng chống tư tưởng tư sản, phê phán tư tưởng tiểu tư sản, quét sạch ảnh hưởng của văn hóa thực dân, phong kiến, những nhân tố lạc hậu trong đời sống văn hóa của xã hội ta” [1, tr.63-64]. Mục tiêu của việc xây dựng, phát triển nền văn hóa mới là xây dựng con người mới có lối sống mới, nếp sống “biết phát huy truyền thống lao động cần cù và đấu tranh anh dũng của dân tộc, lao động với tinh thần tự nguyện, tự giác cao, với đầy đủ nhiệt tình, tận tụy, sẵn sàng cống hiến mọi sức lực, trí tuệ cho sự nghiệp xây dựng CNXH; là con người có tinh thần cách mạng tiến công, không lùi bước trước bất kỳ khó khăn nào, coi lao động là vinh dự, là hạnh phúc, là lẽ sống” [1, tr.65]. Từ đó, Đảng chủ trương: “Vận động một cách kiên trì và sâu rộng để tạo ra nếp sống mới có văn hóa trong xã hội; đưa cái đẹp vào đời sống hàng ngày, vào lao động sản xuất” [1, tr.125]

Đến Đại hội đại biểu toàn quốc lần thứ V (1982), Đảng ta tiếp tục khẳng định: “Kiên trì xây dựng nếp sống mới lành mạnh, khoa học, tiết kiệm và giản dị; bảo vệ và phát triển các giá trị tinh thần. Kiên quyết bài trừ hủ tục, mê tín dị đoan; tiếp tục đấu tranh quét sạch văn hóa thực dân mới và ảnh hưởng của các loại văn hóa phản động, đồi trụy khác. Tất cả những việc đó nhằm làm cho tư tưởng, tình cảm lối sống mới thật sự chiếm ưu thế trong đời sống nhân dân” [3, tr.100-101].

Đại hội đại biểu toàn quốc lần thứ VIII của Đảng (1996) đánh dấu bước phát triển trong tư duy của Đảng về văn hóa, vai trò của văn hóa và nhiệm vụ xây dựng nền văn hóa tiên tiến đậm đà bản sắc dân tộc, xây dựng lối sống văn hóa lành mạnh. Đảng khẳng định: “Văn hóa là nền tảng tinh thần của xã hội, vừa là mục tiêu vừa là động lực thúc đẩy phát triển kinh tế - xã hội. Mọi hoạt động văn hóa, văn nghệ phải nhằm xây dựng và phát triển nền văn hóa tiên tiến đậm đà bản sắc dân tộc, xây dựng con người Việt Nam về tư tưởng, đạo đức, tâm hồn, tình cảm, lối sống, xây dựng môi trường văn hóa lành mạnh cho sự phát triển xã hội. Kế thừa và phát huy các giá trị tinh thần, đạo đức và thẩm mỹ, các di sản văn hóa, nghệ thuật của dân tộc” [4, tr.110-111].

Đại hội đại biểu toàn quốc lần thứ X (2006), Đảng ta đánh giá: “Việc xây dựng nếp sống văn hóa chưa được coi trọng đúng mức. Tình trạng suy thoái, xuống cấp về đạo đức, lối sống, sự gia tăng tệ nạn xã hội và tội phạm đáng lo ngại, nhất là trong lớp trẻ” [6, tr.172]. Từ đó Đảng chủ trương: “Xây dựng và hoàn thiện các giá trị, nhân cách con người Việt Nam, bảo vệ và phát huy bản sắc văn hóa dân tộc thời kỳ công nghiệp hóa, hiện đại hóa, hội nhập kinh tế quốc tế. Bồi dưỡng các giá trị văn hóa trong thanh niên, học sinh, sinh viên đặc biệt là lý tưởng sống, năng lực trí tuệ, đạo đức và bản tính văn hóa con người Việt Nam” [6, tr.106].

Trên cơ sở kế thừa các quan điểm của Đảng ta về xây dựng đời sống, Đại hội XI của Đảng đã nhấn mạnh phải tập trung xây dựng đời sống, lối sống và môi trường văn hóa lành mạnh, coi trọng văn hóa trong lãnh đạo, quản lý, văn hóa trong kinh doanh và văn hóa trong ứng xử. Chú trọng xây dựng nhân cách con người Việt Nam về lý tưởng, trí tuệ - đạo đức, lối sống, thể chất, lòng tự tin dân tộc, trách nhiệm xã hội, ý thức chấp hành pháp luật, nhất là trong thế hệ trẻ; xây dựng gia đình ấm no, tiến bộ, hạnh phúc. Thực hiện tốt bình đẳng giới, sự tiến bộ của phụ nữ; chăm sóc, giáo dục, bảo vệ quyền trẻ em...

Trong thời đại ngày nay - thời đại kinh tế thị trường và hội nhập kinh tế quốc tế kéo theo nguy cơ biến đổi các giá trị văn hóa truyền thống thì vận dụng tốt tư tưởng Hồ Chí Minh về xây dựng đời sống mới là điều cần thiết, cấp bách. Đảng đã phát động nhiều phong trào để từng bước xây dựng đạo đức mới, lối sống mới và nếp sống mới như phong trào Xây dựng làng (thôn, ấp, buôn, làng, bản) văn hóa, đơn vị, cơ quan, công sở văn hóa, phong trào xây dựng gia đình văn hóa mới, đã tạo lập, làm biến đổi bộ mặt xã hội theo chiều hướng tích cực, lành mạnh. Các cuộc vận động Sống và làm việc theo hiến pháp và pháp luật; “Toàn dân đoàn kết xây dựng đời sống văn hóa”, đặc biệt Cuộc vận động “Học tập và làm theo tấm gương đạo đức Hồ Chí Minh” được triển khai sâu rộng từ sau Đại hội đại biểu toàn quốc lần thứ X của Đảng ta đã tạo nên một phong trào xã hội tích cực, góp phần hình thành đạo đức mới, lối sống mới, nếp sống mới trong toàn xã hội. Đó chính là những minh chứng khẳng định sức sống mãnh liệt của tư tưởng Hồ Chí Minh về xây dựng đời sống mới.

### 3. Kết luận

Chúng ta nhận thấy Chủ tịch Hồ Chí Minh đã sớm đưa ra quan điểm xây dựng đời sống mới để đưa nước ta ngày càng thoát khỏi ảnh hưởng của hệ tư tưởng phong kiến và trở thành đất nước văn minh, tiến bộ và vững mạnh. Ngày nay, việc xây dựng đời sống mới đã được phát triển sâu rộng thành những cuộc vận động và những phong trào lớn trong toàn xã hội. Để xây dựng được đời sống mới đòi hỏi mỗi người, mỗi gia đình, mỗi tổ chức cộng đồng phải quán triệt sâu sắc tư tưởng đời sống mới của Chủ tịch Hồ Chí Minh, quan điểm đường lối của Đảng để vận dụng sáng tạo phù hợp với thực tiễn đa dạng, phong phú nhằm đem lại hiệu quả cao nhất. Bên cạnh đó, để có được sự phát triển đồng bộ, đáp ứng được yêu cầu của giai đoạn cách mạng mới, việc triển khai tuyên truyền sâu rộng chủ nghĩa Mác - Lênin, tư tưởng Hồ Chí Minh, trong đó có tư tưởng đời sống mới trong toàn Đảng, toàn xã hội là việc làm lâu dài và cấp thiết, nhằm đáp ứng được yêu cầu chung của công cuộc đổi mới, sự nghiệp công nghiệp hóa, hiện đại hóa, từng bước thực hiện mục tiêu “dân giàu, nước mạnh, dân chủ, công bằng, văn minh”.

#### Tài liệu tham khảo

1. Đảng Cộng sản Việt Nam (1997), *Báo cáo chính trị của Ban Chấp hành Trung ương Đảng tại Đại hội đại biểu toàn quốc lần thứ IV*, NXB. Sự thật, HN.
2. Đảng Cộng sản Việt Nam (2004), *Các nghị quyết của Trung ương Đảng 2001-2004*, NXB. Chính trị quốc gia, Hà Nội.
3. Đảng Cộng sản Việt Nam (1982), *Văn kiện đại hội đại biểu toàn quốc lần thứ V*, NXB. Sự thật, Hà Nội.
4. Đảng Cộng sản Việt Nam (1991), *Văn kiện đại hội đại biểu toàn quốc lần thứ VII*, NXB. Sự thật, Hà Nội.
5. Đảng Cộng sản Việt Nam (1996), *Văn kiện đại hội đại biểu toàn quốc lần thứ VIII*, NXB. Chính trị quốc gia, Hà Nội.
6. Đảng Cộng sản Việt Nam (2011), *Văn kiện đại hội đại biểu toàn quốc lần thứ XI*, NXB. Chính trị quốc gia, Hà Nội.
7. Hồ Chí Minh (2000), *Toàn tập*, NXB. Chính trị quốc gia, Hà Nội, tập 5.
8. Hồ Chí Minh (2002), *Toàn tập*, NXB. Chính trị quốc gia, Hà Nội, tập 5.
9. Song Thành (1999), *Hồ Chí Minh nhà văn hóa kiệt xuất*, NXB. Chính trị quốc gia, Hà Nội.
10. Đỗ Thị Minh Thúy (2006), *Tư tưởng Hồ Chí Minh với vấn đề văn hóa trong phát triển*, NXB. Văn hóa thông tin & Viện Văn hóa, Hà Nội.